

Nůžky se rozvírají, chudoba se prohlubuje, říká ředitel Charity Ostrava

My89.cz, 20. 11. 2015

V sobotu s dalšími dobrovolníky půjde pomáhat do jednoho z obchodů, kde budou lidé nakupovat v rámci Národní potravinové sbírky trvanlivé potraviny, aby je vzápětí darovali. Ředitel Charity Ostrava Martin Pražák říká, že situace chudobných lidí je v Ostravě stále horší - napjatá je situace hlavně u seniorů a matek v azylových domech.

Pracovníci Charity Ostrava, jež funguje už od začátku devadesátých let, se denně setkávají s chudobou v té nejsyrovější podobě. Jak se dá pomoci lidem, kteří se ocitli na samém dně, popisuje v rozhovoru Martin Pražák, ředitel ostravské charity, která je součástí Diecézní charity ostravsko-opavské.

Máte představu, kolik je na Ostravsku skutečně chudobných lidí?

Situací lidí, kteří upadli do chudoby, se Charita Ostrava zabývá už více než dvacet let, a to nejen konkrétní pomocí ve spolupráci s dalšími poskytovateli sociálních služeb, jako jsou Armáda spásy nebo Slezská diakonie.

Snažíme se také problém analyzovat, odhalovat příčiny, pomáháme sledovat a shromažďovat statistická data. Spolupracujeme na tom například s akademiky Ostravské univerzity a také s ostravským magistrátem.

Počty lidí, kteří žijí v chudobě, se dají najít v analýze bydlení, kterou dělala Ostravská univerzita v roce 2013 a v analýze, jež vznikla loni a zabývala se situací seniorů ohrožených chudobou. Vyplývá z nich, že v Ostravě máme devět set až tisíc lidí bez domova, přes pět tisíc lidí v ubytovnách.

Martin Pražák, ředitel ostravské Charity, s andělíčkem, kterého v keramické dílně vyrobili klienti této organizace. Jejich výrobky se budou před Vánoci prodávat v ostravské firmě Tieto, která Charitě Ostrava hodně pomáhá.

V sociálně vyloučených lokalitách bydlí asi šest tisíc lidí. V Ostravě je v současnosti patnáct takových lokalit. Už jsem někde zaznamenal i číslo, že chudobných lidí je na Ostravsku asi třicet tisíc. Ale podle uvedených zdrojů je jich zhruba dvanáct tisíc a myslím, že toto číslo odpovídá skutečnosti. Celý život pracovali a teď by měli prosit o příspěvek v nouzi?

Přibývá chudobných lidí v čase?

Jejich počet je delší dobu stejný, ale rozevírají se čím dál více nůžky mezi lidmi, kteří žijí pod hranicí chudoby, a těmi, kdo jsou nad ní. Chudoba chudobných se prohlubuje. Ten problém je latentní. V devadesátých letech ho odstartovala restrukturalizace průmyslu na Ostravsku, kdy mnoho lidí s nízkou kvalitací přišlo o práci. Neuměli se s novou situací vyrovnat.

Znamená to, že Ostrava je na tom hůře než další části republiky?

Dlouhodobě nejhorší situace je v Ostravě a v Ústí nad Labem. Problém začal vznikat někdy v padesátých, šedesátých letech minulého století, kdy se do mladých průmyslových oblastí začali stěhovat mimo jiné dělníci s nízkou kvalifikací i finanční gramotností, kteří zde neměli rodinné zázemí ani pevné sociální vazby.

Chudoba je problém generační. Dnes tu máme třetí generaci lidí, kteří například neznají běžné bydlení, stěhují se z ubytovny na ubytovnu, z jednoho azylového domu do druhého, nevědí, co je domov. Pokud v takovém prostředí vyrůstá dítě, mladý člověk, těžko se z něj sám vymaní a je to pro něj frustrující.

To je tedy skupina lidí nejvíce ohrožena chudobou? Lidí, kteří se pak ocitají ve vašich charitních zařízeních?

Je to jedna z nich, ale nikoliv jediná. Charita Ostrava má dnes kapacitu zhruba sedmdesát lůžek v azylovém zařízení a noclehárně pro muže. Armáda spásy disponuje 180 až 200 lůžky. Noclehárny jsou plné, ubytovací zařízení jsou zaplněny z osmdesáti procent. Využívají je přitom často mladí lidé, jejich věkový průměr je 42 let.

Nedostatečná je kapacita azylových zařízení pro matky s dětmi v tísní. Maminek máme v našem azylovém domě devět s patnácti až dvaceti dětmi. Samoživitelé, a samozřejmě zejména samoživitelky, jsou další velmi ohroženou skupinou. A jsou na tom o to hůře, že se musí ještě starat o dítě nebo o děti, přestože mají problém se postarat i sami o sebe.

Ke skupině ohrožené chudobou patří ale také senioři, zvláště ti, kteří žijí sami, mají vlastní domácnost. Podle jedné z analýz je například v Porubě, v jednom z nejmladších ostravských obvodů, který se stavěl v padesátých letech minulého století, velké množství starých lidí, kteří mají prostředky sotva na bydlení a potraviny. Stačí, aby onemocněli a museli si koupit léky, a už se ocitnou v neřešitelné situaci. Mnozí z nich nevědí, kde by mohli žádat pomoc. Navíc jsou to většinou lidé, kteří celý život pracovali, byli zcela soběstační, takže si ani neumí představit, že by najednou šli žádat třeba o dávky v nouzi. V Porubě, v jednom z nejmladších ostravských obvodů, který se stavěl v padesátých letech minulého století, žije velké množství starých lidí, kteří mají prostředky sotva na bydlení a potraviny.

Chudobu si ale každý z nás představuje jinak. Co je pro někoho život v nedostatku, může jiný vnímat jako nadstandard. Kdo je tedy opravdu chudobný člověk?

Chudoba se dá obecně charakterizovat jako nedostatek hmotných prostředků, aby člověk mohl žít důstojný život. Může být absolutní nebo relativní. Ta relativní je, když se člověk ocitne pod běžným průměrem. Tou je dle některých zdrojů ohrožen každý šestý člověk.

My vesměs pracujeme s lidmi, kteří žijí v chudobě absolutní. Nemají tedy prostředky na to základní - na potraviny, na ošacení a na bydlení, případně na koupi základních pomůcek, které potřebují jejich děti pro povinnou školní docházku. Přitom potraviny nebo ošacení už

dnes umí organizace zajišťující sociální péči celkem dobře řešit, je mnoho variant, kde a jak je získat. Největší problém je bydlení.

Není možné, aby lidé nízkými příjmy bydleli v bytech s nízkými nájmy?

Mnoho lidí, kteří žijí v chudobě, má dluhy. Jestliže nemají uhrazeny dodávky energií, jejich šance dostat se k normálnímu bydlení je nulová, protože jim elektřinu nebo plyn nikdo nepřihlásí. Vítáme proto, že vláda projednala v polovině října koncepci sociálního bydlení a připravuje zákon, který by měl být schválen do roku 2017.

Kdo je Martin Pražák

Od roku 1994 pracuje Pražák v nestátní neziskové organizaci Charita Ostrava, kde původně nastoupil na pozici fundraisera a technického pracovníka, od roku 1997 zde působí jako ředitel. Organizace poskytuje na Ostravsku 18 registrovaných sociálních služeb, dvě zdravotní služby zaměřené na hospicovou péči.

Martin Pražák je absolventem Univerzity Palackého v Olomouci a VOŠ Caritas v Olomouci, obory charitativní a sociální práce. Absolvoval rovněž dvousemestrální kurz zaměřený na management sociálních zařízení a management kvality sociálních služeb.

Je členem dozorčí rady Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče, členem komise sociální, zdravotní a pro rovné příležitosti Rady města Ostravy a členem Zastupitelstva městského obvodu Ostrava – Petřkovice, kde se věnuje sociální problematice.

Dvaapadesátiletý Martin Pražák v Ostravě žije celý život. Je ženatý a s manželkou Evou mají čtyři děti.

Podle návrhů by měly vzniknout tři typy sociálního bydlení, a to krizové bydlení, startovací byty a dostupné bydlení. Přičemž první dva typy budou doprovázet sociální služby. Sociální, dnes startovací byty, jsou v Ostravě už dnes. Armáda spásy jich má padesát, my dvacet, dalšími disponuje Centrom, takže i zadlužení lidé mohou získat byt. Tyto organizace pak ale vlastně přebírají garance za závazky svých klientů. Pomáhají jim, aby se dále nezadlužovali, aby se co nejdříve vymanili ze svých dluhů a pak mohli získat i normální byt.

Daří se to?

Daří se to částečně. Od září je podle nové legislativy možné sloučit exekuce, a tím snížit související poplatky a příslušenství. Využíváme pro své klienty také institut oddlužení, ovšem obojí je řešením pro lidi, kteří mají zaměstnání.

Pro ty, co práci nemají, je situace téměř bezvýchodná. Tím, že člověk získá byt, se totiž jeho situace ještě nevyřeší. Aby se mohl postavit na vlastní nohy, potřebuje se zbavit dluhů, jinak se ocitne v začarovaném kruhu.

O jaké další věřitele, vedle dodavatelů energií, většinou jde?

Lidé se zadlužovali různými půjčkami, mnohdy s lichvářskými úroky, protože dříve neexistovala pro lichváře a úvěrové společnosti žádná omezení. A stále se objevují roční sazby až dvacet procent, které považují za nemravné.

Obrovské množství exekucí vzniká kvůli jízdám na černo městskou hromadnou dopravou. Máme tady hned několik příkladů. Člověk nezaplatil pokutu za jízdu na černo v Praze, k té přibyla další. Když se po několika letech vrátil z nápravného zařízení, podařilo se mu najít práci. A v té chvíli ho dostihla exekuce, takže přichází téměř o vše, co vydělá.

Navíc exekucím podle nové úpravy už dnes podléhají i příjmy z dohod o provedení práce. Motivaci pracovat pak mají takoví lidé velmi nízkou.

Není ale možné těmto lidem jejich dluhy prostě odpustit, aby získali motivaci pracovat. To by přece bylo nespravedlivé vůči všem ostatním, kteří své závazky platí. Nebo máte nějaké spravedlivé řešení?

Je to asi odvážný názor, ale podle mě budeme muset najít nějaký další systém oddlužení. Jistě, je to nespravedlivé. Ale současná praxe je také nespravedlivá, protože zadlužení lidé dnes žijí ze sociálních dávek placených z našich daní, bez naděje, že se to zlepší.

Myslíte tedy, že naše sociální síť je nedostatečná?

Nemáme špatně vytvořenou sociální síť, pokud se srovnáváme například s Polskem, Maďarskem, Slovenskem, Itálií a některými dalšími státy Evropské unie. Po roce 1990 byli naši lidé naštěstí aktivní a vznikla celá řada neziskových organizací, které se věnují sociálním službám. Nový systém, kdy je část těchto služeb zaměřená například na pomoc seniorům, osobám se zdravotním postižením a dalším lidem hrazena z příspěvků na péči, které dostávají přímo klienti, pomohla aspoň částečně stabilizovat systém financování služeb pro klienty nezbytných.

Důležitým zdrojem pro zajištění sociální sítě je rovněž vytvořený dotační systém. Přijatý zákon o sociálních službách rovněž nastavil podmínky tak, že organizace, které se podílí na sociální práci, jsou už dnes profesionální, kvalifikované, fundované.

Spolupracujeme s ostravským magistrátem, naši pracovníci z azylových domů pro lidi bez přístřeší jsou v týmech komunitního plánování města.

Například vedoucí azylového domu sv. Františka Jirka Linhart je manažerem jedné z pracovních skupin komunitního plánování města Ostravy.

Na sociálních odborech měst a obcí jsou dnes kvalitní lidé, často bývalí pracovníci neziskovek, kteří problémy nahlízejí už nejen perspektivou úředníků, ale také poskytovatelů sociálních služeb i samotných uživatelů.

Problém ale je v legislativě, ve které je chaos. Důsledkem je neřešená dluhová problematika, která je podle mého názoru spolu se mzdovým a důchodovým systémem alfou a omegou chudoby. Pomáhají firmy i lidé, vážím si toho.

Když neziskové organizace poskytující sociální služby pomáhající potřebným, je také někdo, kdo pomáhá těmto organizacím?

Pomáhá nám celá řada společensky odpovědných firem, jejich podpora se nejvíce zaměřuje na matky s dětmi, na seniory, na lidi v terminálním stádiu nemoci. Poskytují finance na konkrétní akce a projekty, uvolňují dobrovolníky, kteří nám svou prací šetří peníze. K neaktivnějším patří v Ostravě ArcelorMittal Ostrava, ČEZ, Revírní bratrská pokladna, VZP, Plzeňský Prazdroj, ING a Veolia.

Velkou pomocí pro naše sociálně slabé klienty je potravinová banka, která v Ostravě funguje v rámci České federace potravinových bank od roku 2009. Jen připomínám, že potravinová sbírka se letos koná už v sobotu 21. listopadu a v Ostravě se do ní zapojí kolem 35 organizací, celé řada obchodních řetězců, například Tesco, Kaufland, Globus, dm drogerie, Albert...

Každý rok získávají organizace poskytující sociální služby v potravinové sbírce tuny trvanlivých potravin. V tom je český národ úžasný. Když dojde na lámání chleba, pomáháme. Projevilo se to při povodních, při zemětřeseních, kdy byli Češi mimořádně štedří. Tak často se kritizujeme, přitom uvnitř každého z nás je tolik pozitivních hodnot.

Jak bude potravinová sbírka organizovaná? Jak se do ní mohou lidé zapojit?

V sobotu od 8 do 20 hodin budou v obchodních řetězcích naši dobrovolníci s koši. Každý, kdo se rozhodne pomoci, může koupit nějaké trvanlivé potraviny, které jim odevzdá. Které produkty jsou vhodné, najdou zájemci na webu Charity Ostrava, ale i na webu potravinové banky.

Jakmile se koše naplní, auto je hned odveze potřebným organizacím. Do potravinové sbírky přispívají po celý rok i obchodní řetězce svými přebytky.

Je to jediná možnost, jak můžete získat potraviny pro své klienty?

Možností je více. Například od letošního listopadu do prosince roku 2016 dostanou poskytovatelé sociálních služeb potravinovou pomoc pro nejchudší obyvatele v podobě potravinových a hygienických balíčků z projektu ministerstva práce a sociálních.

Z 85 procent se hradí z evropských peněz, patnáct procent jde ze státního rozpočtu. Je na něj vyčleněno celkem sedmdesát milionů korun a v první fázi půjde do Ostravy pomoc za dva miliony korun.

Věděli jste, že:

Od začátku září, kdy odstartoval nový projekt, potravinovým bankám v Praze, Ostravě a Brně společnost Tesco darovala desítky tun neprodaného ovoce, zeleniny a pečiva. Každý den si z patnácti hypermarketů odvázejí lidé z potravinových bank a spolupracujících neziskovek veškeré neprodané ovoce, pečivo a zeleninu. Od prvního listopadu se přidaly i hypermarkety v Liberci. A brzy by se měl připojit i Hradec Králové.

Do Národní potravinové sbírky se letos poprvé zapojí také školky a školy v Praze. Děti se nenásilnou formou dozvědí, proč se potravinami nemá plýtvat a navíc, proč je dobré pomáhat těm, ke kterým nebyl život někdy úplně fér.

Národní potravinová sbírka 2015 se odehraje ve 473 obchodech, zatímco vloni jich bylo "jen" 380. K úspěšnému zvládnutí sbírky bude zapotřebí více než 2000 dobrovolníků, kteří se rozhodli pomáhat v obchodech či neziskovkách.

V pilotním projektu obchodní společnost Kaufland daruje od června 2015 dvěma azylovým domům v Praze a v Berouně veškeré zboží (trvanlivé potraviny, pleny, elektroniku, lůžkoviny a další), které je naprosto bezvadné, jen se při manipulaci nějak poškodil obal a do běžného prodeje již nemůže – skončilo by jako odpad.

Sodexo v Česku a na Slovensku zavedlo speciální sledování plýtvání potravinami v restauracích, které firma provozuje. Program Waste Watch by měl už v příštím roce pomoci k tomu, aby potravinového odpadu bylo minimálně o deset tun méně. Do roku 2025 chce Sodexo snížit plýtvání potravinami o třicet procent, v Česku by už v roce 2016 měly restaurace vyplýtvat o deset tun potravin méně.

I když díky kampaním se Češi začali více zajímat o problém plýtvání jídlem, přístup domácností k potravinám se zatím mění jen pomalu. V roce 2014 uvedlo 40 procent populace, že vyhazuje jídlo alespoň několikrát do měsíce. A stejný počet, tedy 4 lidé z 10, uvedl stejnou odpověď i v září 2015. V aktuálním průzkumu společnosti Ipsos přiznalo 7 procent populace, že jídlo vyhazuje i několikrát týdně.

Národní potravinovou sbírku 2015 podpořily osobnosti, které kromě chuti pomoci dobré věci spojí s akcí i jméno – novinářka Emma Smetana, šéfkuchař Ondřej Slanina či moderátor Zbyněk Merunka.

Autor: Ivana Gračková

Odkaz na článek:

<http://my89.cz/nuzky-se-rozviraji-chudoba-se-prohlubuje-rika-reditel-charity-ostrava/>

Zpracovatel: Anopress IT a.s. a útvar PR a marketingu Ostravské univerzity
